

KESKKONNAMINISTEERIUM

Jäätmekäitlus maismaal: seosed mereprügi ja -prügistamisega

21.04.2016, TALLINN

Peeter Eek
Jäätmeosakond,

Keskkonnaministeerium
peeter.eek@envir.ee

Jäätmekäitlus maismaal- mitme küljega probleem

EL Õiguse kohasel peab jäätmekäitlussüsteem olema 'veekindel', seega igasugune prügistamine ja ulaladestamine välditud. Tegelik elu on sageli sellest erinev...

Jäätmekäitlussüsteemi puudused nii regulatsioonis kui praktilises toimimises, mis põhjustavad lõpuks ka prügi sattumise merre, võib esmaselt seostada järgmiste teemadega :

- 1) **Esmane jäätmete kogumissüsteem ja sellega seotud tingimused esmastele jäätmevaldajatele** (majapidamised ja muud)
- 2) **Avalik kogumissüsteem** (kokkukande punktid, avalikud jäätmejaamad, yards), aga ka lihtsad prügikastid avalikus ruumis, kus vajalik).
- 3) **Otsesed jäätmete töötlemise- ja käsitusrajatised rajatised** (sh prügilad)
- 4) **Madal tähelepanu jäätmealasele väärkäitumisele nagu prügistamine ja ulaladestamine**

Teadlikkuse tõstmine kontrolli-järelevalvetegevused on olulised on all above mentioned points.

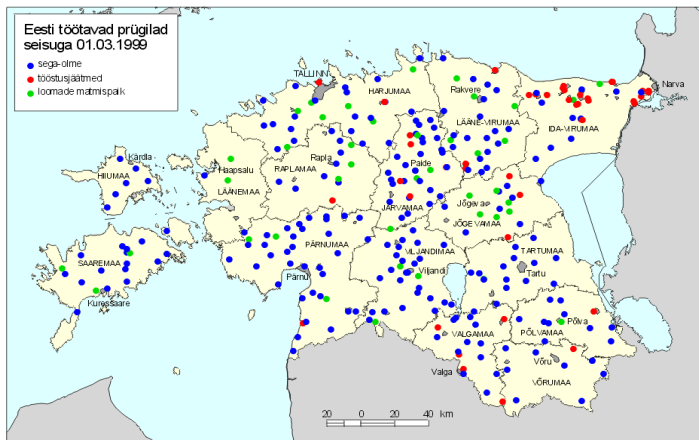
Nõuetele mitte vastanud vanad prügilad – Taustast

Terve hulk vanu prügilaid , mis olid ‘ümberrüüatud’ ja enamasti ka tasuta kuni 2000-date alguseni.

Motivatsioon jäätmete taaskasutamiseks, sh ringlussevõtuks peaaegu puudus.

Veel 2010 a ladestati umbes 70 % kõigist olmejäätmetest. Kõik vanad nõuetele mittevastanud prügilad suleti ladestamiseks 2009 ja kaeti (rekultiveeriti) 2015

Umbes 150 loastatud prügilat
oli kasutusel 2001 a

Tallinna Pääsküla prügilat

Prügilat ümbritsenud kraav **2004** ja prügilat peale korrastamist **2007** – ümbritseva keskkonna reostamine on peatatud.

Kokkukande punktid

Linnades: üldjuhul kogumismahutid 3-le peamisele pakendimaterjalile (klaas, paber-kartong, muu st plastid + metall), aga ka riidele

Maapiirkondades: pakendijäätmete osas valdavam 'kõik-ühes mahutis' (*co-mingled collection*)

Koos-kogumine aitab vähendada kogumise logistikakulusid, aga halveneb materjali kvaliteet, mh klaasikildiude tõttu, mis vähendavad kartongi ja plastide kvaliteeti ja hinda.

Prügilate sulgemise alternatiiv ja prügistamise/ulaladestamise ohjamine

Jäätmevaldajate **olmejäätmete kogumissüsteemiga kohustuslik liitmine**

(segaolmejäätmed, aga mitte ainult), üldise kogumissüsteemi katvus oli 2001 a **79 %** ja 2012 – **95 %**

+ **jäätmejaamade võrgustik (10-15 km ulatuses)** jäätmevaldajatest, koos mõistlike vastuvõtu tingimustega (tööaeg, vastuvõetavate jäätmete nimistu, vastuvõtu hinnad)

Uued nõuetele vastavad prügilad

Veel 2001 kasutusel olnud 150 prügila asemel on praeguseks töös veel 5 tavajäätmete prügilat – ja seda on ilmselt liiga palju

Vaid üks uus prügila – jäätmekeskus on lähedal merele, segaolmejäätmete ladestamine võib aga alati põhjustada ka lendprügi, mistõttu on oluline segaolmejäätmete ladestamise eelne eeltöötlemine

Uus regionaalne jäätmekäitluskeskus-prügila Paikuse vallas, avati 2006

Jätmete tötlusrajatised

Üldiselt kinnistes ja kontrollitud hoonetes ja rajatistes. Kui loastamisel on seatud vajalikud detailed tingimused ja neid ka jälgitakse, siis on nende prügistamise potentsiaal minimaalne.

Olmejäätmete kogumine

KOV-d määravad ära 'teenuse paketid' ja tehnilise tingimused, nagu

- Kasutavate mahutite tüübid ja mahud (konteinerid, kilekotid jms)
- Kogumissageduse miinimumid – praegu lubab JäätS veosagedust **4 x aastas**, kui kinnistul kompostitakse biojäätmeid.
- Üldine miinimum veosagedus siiski kord 4 nädala jooksul
- Kogumissüsteemi katvus on umbes **95 %** (oli **79 %** veel 2002), seega on ka selle kaudu veel piisavalt teadmata J-käitlust – mis on üks tõsisemaid prügistamist, sh ka mere prügistamist, soodustavaid asjaolusid

Tagatisraha süsteem – oluline prügistamise vähendamise meede

- **PRO:** väga efektiivne, kogumise tase **85-90 %**, **väga puhas materjal**, sobib peaaegu 100 % kõrge kvaliteetseks ringlussevõtuks
- **Vähendab nähtavalt prügistamist käidavates kohtades, sh looduses**
- Aitab hoida korduskasutatavaid pudeleid turul – mis omakorda vähendab jäätmete teket
- **CONTRA:** ei meeldi jaekaubandusele tagasivõtu kohustuse tõttu, väga tugev tagastamise motivatsioon (tagatisraha) motiveerib ka pettusi
- Erinevatel põhjustel ei kata kange alkoholi pakendeid

Mõned õppetunnid: tagatisraha süsteem

Kogumislahendused rannikualadel ja saartel

- Enam ettevalmistatud külustus- ja laagriplatse koos jäätmekogumis konteineritega, seega ka enam 'kontrollitud turismi'.
- Rohkem jäätmemajasid haja-asustuses
- Enam tähelepanu teadlikkusele ja ka järelevalvele

Kokkuvõtteks

Meetmed ulaladestamise ja prügistamise (sh mere prügistamise) vähendamiseks:

- 1) Seada eesmärgiks **'ligi 100 %' kogumissüsteemiga liitumine olmejäätmete kogumisel**
- 2) Laiendatud ja paremini kontrollitud kokkukande punktide süsteem ja ka jäätmejaamade võrgustik.
- 3) Piirata, kus võimalik, plastide kasutamist, eelkõige pakendi osas, alustades **kilekottidest**
- 4) **Lua rohkem ettevalmistatud laagri- ja puhkekohti** looduses, koos vajalike jäätmekogumis mahutitega
- 5) Rohkem tähelepanu ka **jäätmelubade tingimustele**, segaolmejäätmetele üldine taaskasutuse kohustus.
- 6) Rahvusvaheliste liinide reisilaevadel müüdav pakend ei ole õiguslikult toodud turule üheski riigis – muudatused on keerulised, aga neid tuleks ka otsida.

KESKKONNAMINISTEERIUM

Täna
kuulamast!